

Høringsnotat

Forslag til endringer i integreringsloven – innføring av en integreringserklæring

Dato: 13. oktober 2025

Høringsfrist: 13. januar 2026

1 Hovedinnholdet i høringsnotatet

I dette høringsnotatet foreslår Arbeids- og inkluderingsdepartementet å innføre en integreringserklæring, med hjemmel i integreringsloven, som nyankomne flyktninger og familiemedlemmene deres skal underskrive i forbindelse med deltakelse i introduksjonsprogram.

Formålet med å innføre en integreringserklæring er å tydeliggjøre hva norske myndigheter forventer av en deltaker i introduksjonsprogrammet, og hvilke forpliktelser deltakeren har til å ta del i arbeids- og samfunnsliv og bli selvforsørget. Formålet er også å tydeliggjøre at menn og kvinner har lik rettigheter til utdanning, arbeid og deltakelse i demokratiske prosesser, og at enhver har rett til å leve i frihet og trygghet og bestemme over eget liv. Integreringserklæringen skal også løfte frem hvilke forventninger som ligger til det å være forelder i Norge, og at brudd på norske lover kan medføre straffansvar. Departementet foreslår at integreringserklæringen skal erstatte dagens integreringskontrakt.

2 Bakgrunnen for forslaget

For å få en varig tilknytning til arbeidslivet er gode norskkunnskaper, kunnskap om norsk samfunnsliv og formelle kvalifikasjoner viktig. Gjennom en integreringserklæring skal nyankomne flyktninger tidlig få informasjon om de sentrale kravene og forventningene myndighetene har, og forplikte seg til å følge dem.

Nyankomne flyktninger og innvandrere kan ha liten kjennskap til det norske samfunnet, lovverk og hjelpeapparat, og mange kommer fra land hvor likestilling og rettigheter for kvinner og barn står svakt. Dette kan utgjøre en risiko for å bli utsatt for negativ sosial kontroll, æresmotivert vold og andre former for vold og overgrep. Å bli utsatt for trusler, tvang og vold kan ha alvorlige konsekvenser og gi langvarige skader både fysisk og psykisk. Det kan forhindre deltakelse i utdanning og arbeidsliv, føre til utenforskap og svekke tillit både til samfunnet og til andre mennesker. Det er derfor viktig at den enkelte har kunnskap om hvilke rettigheter og plikter som gjelder, slik som retten til å bestemme over eget liv og retten til å leve et liv fri vold tvang, trusler og vold. Å utrede innføring av en integreringserklæring som nyankomne flyktninger og deres familiemedlemmer må skrive under på, er et tiltak i regjeringens handlingsplan *Sjef i eget liv – styrket innsats mot negativ sosial kontroll og æresmotivert vold 2025-2028*, lansert 26. mai 2025.

Hensikten med en integreringserklæring er både å sikre informasjon og å tydeliggjøre hvilke forventninger og krav som stilles til den enkelte, samt hvilket ansvar samfunnet pålegger hver og en av oss. Erklæringen skal også bidra til å øke bevisstheten omkring viktige rettigheter og plikter som er sentrale i det norske samfunnet.

3 Innføre en integreringserklæring i integreringsloven

3.1 Gjeldende rett

3.1.1 Norsk rett

Etter integreringsloven § 8 har innvandrere mellom 18 og 55 år som har fått innvilget oppholdstillatelse som nevnt i § 9 og som er bosatt i en kommune etter avtale med integreringsmyndighetene en rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram. Rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram gjelder i henhold til integreringsloven § 9 for personer med:

- oppholdstillatelse som flyktning etter utlendingsloven § 28
- oppholdstillatelse etter innreisestillatelse som overføringsflyktning etter utlendingsloven § 35 tredje ledd
- fornybar oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38 første ledd på grunnlag av søknad om beskyttelse
- begrenset oppholdstillatelse som medlem av barnefamilie i påvente av dokumentert identitet etter utlendingsloven § 38 femte ledd bokstav a eller b
- oppholdstillatelse på grunnlag av kollektiv beskyttelse i en masseflyktsituasjon etter utlendingsloven § 34
- oppholdstillatelse etter utlendingsloven kapittel 6 som familiemedlem til personer som nevnt over, forutsatt at referansepersonen har vært bosatt i en kommune i mindre enn fem år før det søkes om familiejenforening
- fornybar oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b, andre ledd eller tredje ledd (fortsett oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag)

Etter integreringsloven § 15 er kommunen forpliktet til å utarbeide en individuell integreringsplan for deltakere i introduksjonsprogrammet. Integreringsplanen skal være et individuelt tilpasset verktøy som gir en strukturert oversikt over deltakerens mål og veien mot integrering i det norske samfunnet. Den skal blant annet angi sluttmaal og norskmål, omfanget av opplæringen i norsk og samfunnskunnskap, samt varighet og innhold i introduksjonsprogrammet. Formålet er å sikre målrettet kvalifisering og aktiv deltakelse, slik at deltakeren oppnår varig tilknytning til arbeidslivet og blir økonomisk selvstendig.

Samtidig som det utarbeides en integreringsplan skal det inngås en skriftlig integreringskontrakt mellom kommunen og deltakeren i introduksjonsprogrammet, jf. § 16. I integreringskontrakten forplikter kommunen seg til å tilby introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter kapittel 4 og 6, slik at deltageren kan oppfylle sitt sluttmaal og sitt norskmål etter §§ 13 og 31. Deltageren forplikter seg til å følge opp målene og elementene som er fastsatt i integreringsplanen, jf. § 15.

Integreringskontrakten har ikke selvstendig rettsvirkning, men fungerer som et praktisk og pedagogisk verktøy for å tydeliggjøre og konkretisere de rettigheter og plikter som

allerede følger av loven. Integreringskontrakten gir ikke rettigheter eller plikter i seg selv. Rettsvirkningene, blant annet retten til introduksjonsprogram og introduksjonsstønad, samt plikten til aktiv deltakelse, følger direkte av integreringsloven.

3.1.2 Nordisk rett

Danmark er det eneste nordiske landet som har en formell integreringserklæring, kalt oppholds- og selvforsørgelseserklæring, som nyankomne må signere for å vise vilje til å forsørge seg selv og respektere samfunnets verdier.

Nyankomne flyktninger og personer som er familiegjennforente, skal inngå en kontrakt med kommunen de bosetter seg i. Kontrakten omfatter mål og innhold i selvforsørgelses- og hjemreiseprogrammet eller introduksjonsprogrammet. Målet er at den enkelte skal komme i ordinær jobb innen ett år. Kontrakten skal inneholde konkrete mål og tiltak knyttet til arbeid og utdanning, og sikre en helhetlig innsats for integrering.

Samtidig med kontrakten skal den nyankomne også underskrive en såkalt oppholds- og selvforsørgelseserklæring, som er utformet av utlendings- og integrationsministeren. Erklæringen er et krav for å kunne delta i det danske integreringsprogrammet og for familiegjennforening og permanent oppholdstillatelse i Danmark. Erklæringen er delt i to deler: én som gjelder alle utlendinger som skal signere erklæringen, og én som er spesifikt rettet mot nyankomne.

Erklæringen innebærer at en forplikter seg til å forsørge seg selv og sin familie, respektere danske lover og verdier, og bidra aktivt til samfunnet. Den understreker likestilling, barns rettigheter, respekt for demokratiske prinsipper og avstand fra vold, tvang og diskriminering. Den er tilgjengelig på mange språk for å sikre forståelse og forpliktelse fra alle som omfattes av ordningen.

Å ikke underskrive oppholds- og selvforsørgelseserklæring kan føre til sanksjoner i form av trekk i utbetalinger av ytelsene utlendingen mottar, se integrationsloven § 52 første ledd.

3.2 Integrerings- og mangfoldsdirektoratets utredning

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) har på oppdrag fra departementet utredet innføring av en integreringserklæring for nyankomne innvandrere og deres familiemedlemmer.

IMDi har innhentet informasjon fra danske integreringsmyndigheter om deres erfaringer med bruken av den danske selvforsørgelses- og erklæringen, samt foretatt litteratursøk for å identifisere kunnskapsgrunnlag og evalueringer knyttet til ordningen. IMDi har gjennom kontakt med danske myndigheter og egne litteratursøk ikke funnet spesifikke evalueringer av, eller forskning på, erfaringene med den danske oppholds- og selvforsørgelseserklæringen.

IMDi vurderer at tydelig informasjon om sentrale rettigheter, plikter og forventninger er viktig, noe som taler for at en erklæring kan være formålstjenlig. Samtidig peker de på at det mangler kunnskap om effekt og implikasjoner av tiltaket.

IMDi har på oppdrag fra departementet utarbeidet et forslag til en mal for integreringserklæring. I erklæringen er det tydeliggjort hva norske myndigheter forventer av deltakere i introduksjonsprogrammet og hvilke forpliktelser deltakeren har til å ta del i arbeids- og samfunnsliv og bli selvforsørget. Det er også tatt inn egne punkter om at menn og kvinner har like rettigheter og plikter i Norge og om negativ sosial kontroll og æresmotivert vold.

Forslaget til mal er utformet i tråd med føringene for klarspråk, jf. språkloven av 2022. IMDi har også lagt vekt på at malen er kort og i et språk som er enkelt å oversette til andre språk. Den enkelte skal underskrive en integreringserklæring i en tidlig fase etter ankomst til Norge, og det vil da med all sannsynlighet være behov for tolk.

3.3 Departementets vurderinger og forslag

Regjeringen vurderer at nyankomne bør signere en erklæring for å vise vilje til å forsørge seg selv og respektere samfunnets verdier. Departementet foreslår, i tråd med IMDis utredning i punkt 3.2, at det innføres en plikt i integreringsloven for deltakere i introduksjonsprogrammet til å signere en integreringserklæring. Departementet vurderer, i likhet med IMDi, at tydelig informasjon om sentrale rettigheter, plikter og forventninger er viktig og taler for en innføring av en slik integreringserklæring.

Departementet foreslår at integreringserklæringen skal erstatte dagens integreringskontrakt og at målgruppen videreføres, slik at integreringserklæringen skal signeres av deltakere i introduksjonsprogrammet. Dette er i all hovedsak nyankomne flyktninger og eventuelt deres ektefelle eller samboer. Barn og personer over 55 år vil ikke være omfattet avplikten til å signere en integreringserklæring, siden retten ogplikten til å delta i introduksjonsprogrammet gjelder for personer mellom 18 og 55 år.

Regjeringen vurderer å komme tilbake med et forslag der en bredere målgruppe enn departementet foreslår nå, må underskrive integreringserklæring, tilsvarende den danske oppholds- og selvforsørgelseserklæring omtalt i punkt 3.1.2.

Departementet foreslår at hovedelementene i dagens integreringskontrakt tas inn i integreringserklæringen. Departementet slutter seg til IMDis vurderinger og forslag til mal for integreringserklæringen, se punkt 3.2 og 7, med noen justeringer. Departementet foreslår at integreringserklæringen skal tydeliggjøre hva norske myndigheter forventer av en deltaker i introduksjonsprogram, og hvilke forpliktelser deltakeren har til å ta del i arbeids- og samfunnsliv og bli integrert og selvforsørget.

Videre foreslås det at flyktninger og deres familiemedlemmer skal anerkjenne at menn og kvinner har like rettigheter til utdanning, arbeid og deltakelse i demokratiske prosesser, samt at alle har rett til å leve i frihet og trygghet, og at friheten til å bestemme over eget liv er en grunnleggende rettighet for alle mennesker. Departementet mener at det skal stilles samme krav og forventninger til personer som kommer til landet, som til dem som er født og vokst opp her. Integreringserklæringen tydeliggjør denne forventningen.

Departementet foreslår at integreringserklæringen også viser hvilke forventninger som ligger til det å være forelder i Norge, inkludert at man har et omsorgsansvar, ansvar for forsørgelse og ansvar for å tilrettelegge for barnets utdanning og utvikling.

Til sist foreslår departementet at erklæringen skal tydeliggjøre at det kan medføre straff etter straffeloven å ikke følge norske lover.

En felles mal vil sikre at alle deltakere får samme informasjon og forpliktelser. Dette kan styrke rettssikkerheten og redusere administrativ byrde. I tillegg kan en erklæring, formulert i klart og tilgjengelig språk, gjøre det lettere for deltakere med begrenset norskferdigheter å forstå hva de forplikter seg til.

Departementet foreslår at integreringserklæringen, på samme måte som dagens integreringskontrakt, skal signeres samtidig med at kommunen og deltakeren utarbeider en integreringsplan etter § 15. Deltakeren får da en plan over eget introduksjonsprogram samtidig med at deltakeren undertegner erklæringen. Departementet vurderer at erklæringen dermed vil støtte opp om formålet med loven og deltakerens introduksjonsprogram. I dag skal deltakeren undertegne integreringskontrakten på dette tidspunkt, så kommunene har allerede erfaring med at den enkelte deltaker skal undertegne et dokument samtidig med utarbeidelsen av integreringsplanen.

Departementet har vurdert om en integreringserklæring skal erstatte eller innarbeides i dagens integreringskontrakt etter integreringsloven § 16. Dagens integreringskontrakt angir kommunens og deltagerens gjensidige forpliktelser. Integreringskontrakten er formulert som en gjensidig forpliktende kontrakt, men den har ikke selvstendig rettsvirkning, ettersom rettigheter og plikter i introduksjonsprogrammet følger direkte av loven. Kontrakten fungerer som et pedagogisk og administrativt verktøy for å konkretisere rettene og pliktene. Dette taler for at den erstattes av en integreringserklæring.

Til forskjell fra kontrakter, skaper ikke en erklæring gjensidige forpliktelser. Den er ensidig, men kan likevel utløse rettsvirkninger for den som avgir den. Nyankomne flyktninger vil ha plikt til å signere integreringserklæringen.

Med departementets forslag vil ikke kommunene lenger ha plikt til å signere en kontrakt som angir kommunens forpliktelser overfor deltakeren. Men kommunens plikter følger av lovverket, og består uavhengig av integreringskontrakten. Departementet vurderer at det ikke er nødvendig at kommunen signerer et eget dokument som bekrefter disse eksisterende forpliktelsene.

Brudd på erklæringens innhold vil kunne medføre sanksjoner etter gjeldende regelverk. Integreringsloven inneholder bestemmelser om trekk i introduksjonsstønden for deltakere som har ugyldig fravær fra introduksjonsprogrammet, mens sosialtjenesteloven har bestemmelser som sørger for at personer i målgruppen for introduksjonsprogrammet ikke får utbetalt sosialhjelp dersom de har mulighet til å delta i introduksjonsprogrammet med tilhørende introduksjonsstønad. Når det gjelder retten til å bestemme over eget liv, inneholder straffeloven en rekke bestemmelser som skal verne individets rett til personlig autonomi, herunder retten til å treffe egne livsvalg uten å utsettes for utilbørlig press, trusler, tvang eller vold.

I Danmark er signering av oppholds- og selvforsørgelseserklæring et krav for å kunne delta i det danske integreringsprogrammet og for familiegjenforening og permanent oppholdstillatelse. Å ikke underskrive oppholds- og selvforsørgelseserklæring kan føre til sanksjoner i form av trekk i utbetalinger av ytelsene utlendingen mottar. **Departementet ønsker høringsinstansenes innspill på om brudd på punkter i integreringserklæringen eller manglende undertegning av erklæringen, bør få konsekvenser.**

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet vurderer at innføring av en integreringserklæring til erstatning for dagens integreringskontrakt ikke har vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser og kan gjennomføres innenfor eksisterende økonomiske rammer.

5 Forslag om endring i integreringsloven

§ 16 skal lyde:

§ 16 *Integreringserklæring*

Deltageren skal signere en integreringserklæring samtidig som det utarbeides en integreringsplan etter § 15. Integreringserklæring skal angi deltagerens forpliktelser som deltager i introduksjonsprogrammet. Deltageren skal i kontrakten forplikte seg til å følge opp målene og elementene som er fastsatt i integreringsplanen, jf. § 15. Deltageren skal videre forplikte seg til aktivt å jobbe for å bli selvforsørget, enten ved å finne arbeid eller ved å ta utdanning som gjør deltakeren i stand til å få jobb, og anerkjenne at alle har en grunnleggende frihet til å bestemme over egne liv, hvilke forventninger som ligger til det å være forelder i Norge og at brudd på norske lover kan medføre straffansvar.

6 Vedlegg – Integreringserklæring

Erklæringen gjelder for:

Navn: _____ Fødselsnummer/DUF.nr: _____

Bosatt i _____ kommune fra _____ (dato)

Vedtak om introduksjonsprogram og integreringsplan fra _____ (dato)

Erklæring:

Jeg anerkjenner at

- introduksjonsprogrammet skal forberede meg på arbeid eller utdanning, og deltakelse i det norske fellesskapet. Jeg forplikter meg til å følge opp målene og aktivitetene i integreringsplanen, slik at jeg kan delta aktivt i arbeidslivet og samfunnet.
- jeg selv har et ansvar for å bli økonomisk selvstendig så raskt som mulig. Jeg vil aktivt jobbe for å bli selvforsørget, enten ved å delta i arbeidslivet eller ved å ta utdanning som gjør meg i stand til å få en jobb.
- jeg har et ansvar for å delta aktivt i opplæringen i norsk og samfunnskunnskap som kommunen tilbyr. Jeg forstår at ferdigheter i norsk og kunnskap om det norske samfunnet er avgjørende for å få jobb og bli en del av fellesskapet.
- menn og kvinner har like rettigheter og plikter i Norge. Dette inkluderer like muligheter til utdanning og arbeid, og like rettigheter til å delta i demokratiske prosesser.
- i Norge har alle mennesker rett til å leve i frihet og trygghet. Alle har rett til å bestemme over sitt eget liv. Det innebærer blant annet frihet til å velge utdanning og yrke, frihet til å selv velge partner eller ektefelle og frihet til å være den man er. Ingen skal bli utsatt for trusler, tvang, vold eller overgrep i Norge. Dersom jeg har ansvar for barn, skal jeg oppdra og forsørge barnet og gi det god omsorg. Jeg forplikter meg til å støtte opp under barnets utvikling, helse, livskvalitet, utdanning og deltakelse i det norske samfunnet, og til å beskytte barnet mot vold, overgrep og annen skadelig atferd.
- det kan medføre straff etter straffeloven dersom jeg ikke følger norske lover.

Forholdet til integreringsplanen:

Denne erklæringen angir hva som overordnet er forventet av meg i min integreringsprosess. De konkrete målene og aktivitetene i mitt introduksjonsprogram er fastsatt i samarbeid mellom meg og kommunen og står beskrevet i min individuelle integreringsplan.

Konsekvenser av brudd på vilkår i integreringsloven:

Jeg er klar over at retten til å delta i introduksjonsprogrammet og få introduksjonsstønad avhenger av at jeg følger integreringsplanen og deltar i de planlagte aktivitetene. Hvis jeg uten gyldig grunn ikke oppfyller dette, kan det føre til at kommunen stopper programmet og at jeg mister retten til introduksjonsstønad.

Integreringserklæringen er ikke et enkeltvedtak, og jeg kan ikke klage på erklæringen.

Signatur:

Sted og dato: _____

_____ Deltaker (signatur)